

РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

Позиции на „Демократична България“

Основни проблеми в сектора

Моделът на прекомерна централизация на държавата, за да се канализира корупцията, убива граничните и периферните региони.

Моделът на публични финанси в България е авторитарен, изцяло по руски модел. България е извън съвременните тенденции в Европа и е една от малкото сравними по население и територия страни в ЕС, в която липсва второ ниво на самоуправление, а общините са силно зависими от действията на правителството и неговата администрация.

Липсата на второ ниво на местно самоуправление в страната способства по перфектен начин разпределението на Европейските средства да се случва еднолично, от централната власт, далеч от хората, а не чрез второ ниво на местно самоуправление, близо до тях

Ние настояваме за максимално доближаване на управлението на публичните пари до хората, което води до ефективното им разходване, по-добри публични услуги, съобразени с местните потребности. Това е възможност само след финансова самостоятелност на българските общини.

Делът на държавните трансфери в местните бюджети вече доближава 70% от общинските приходи, от които: 75% са за делегирани от държавата дейности, 4% са целева субсидия за капиталови разходи, 15% са други целеви средства, компенсации и трансфери, а едва 8% са обща изравнителна субсидия. Местните власти имат самостоятелни и неограничени правомощия да вземат решения и да влияят пряко върху разходването на по-малко от 12 на сто от предоставените средства от държавния бюджет.

Основните публични услуги, предоставяни от общините, се класифицират в 2 основни групи – местни дейности и делегирани от държавата дейности, като за финансирането на по-голямата част от разходите за втората група общините получават държавен трансфер – обща субсидия за делегирани от държавата дейности. Общините почти нямат право на собствена преценка относно разходните приоритети, когато съответните дейности се финансират чрез държавни трансфери за делегираните от държавата дейности.

В обхвата на делегираните от държавата дейности се включват услуги, основно в сферата на образованието, социалните дейности, както и във функция здравеопазване и отбрана и сигурност. Общините предоставят съществена част от делегираните дейности в изброените бюджетни сфери, както следва: в „Образованието“ – 86% от училищата и 95% от детските градини са общински, в „Здравеопазването“ – 36% от болниците (не се финансират от общата субсидия) или 122 общински здравни заведения; близо 100% от детските ясли, здравните кабинети в детските заведения; в „Социалното подпомагане и грижи“ - 90% от социалните услуги се предоставят от общините.

Необходимо е да бъде осигурено балансирано поддържане на републиканската и общинската пътна мрежа чрез създаването и изпълнението на ресурсно осигурена национална програма, с която да бъдат подкрепени усилията на местните власти за осигуряване на транспортната достъпност и безопасност на пътищата до населените

места. При почти равна дължина (20 хил. км държавни и 19,5 хил. км. общински пътища), за разлика от републиканската, общинската пътна мрежа е в лошо състояние. По предоставени от общините данни състоянието на около 1 200 общински пътя или части от тях е лошо, т.е. около 60% от общинските пътища или части от тях имат необходимост от ремонт или реконструкция. Освен това над 380 съоръжения (в т.ч. мостове, пътни надлези и подлези, водостоци) са в лошо състояние, част от тях - в аварийно и едва 86 в отлично. Общата дължина с необходимост от ремонт/реконструкция са 11 250 км. общински пътища, а индикативната стойност на необходимия финансов ресурс за възстановяване на нормалното ѝ експлоатационно състояние около 5,3 млрд. лв.

В допълнение, общините поддържат и 57 хил. км улична мрежа в урбанизираните територии, с прилежащите ѝ тротоари и подземна инфраструктура (ВиК, оптична мрежа и др.).

Небалансирано териториално развитие – недобри връзки връзките между градските и селските райони, Профилиране на областното икономическо развитие на база на ресурсната база вкл. образователна. Наличие на периферни региони в страната, отдалечени от основните центрове, в които липсват възможности за реализация на хората, както и за правене на бизнес. Налице е съществен дисбаланс между развитието на Северна и Южна България.

Законът за устройство на територията (ЗУТ) е остарял и от приемането си през 2001 г. досега има над 90 поправки, като последната е от м.март 2021г.. Те обаче са фрагментирани намеси, които не могат да оправят фундаменталните грешки и допълнително объркват прилагането му. Един от основните проблеми на сега действащия закон е изкривяването на отговорностите в строителството. Следва архитектурните административни отдели да контролират само устройствените показатели (в момента отговорността се размива между проектантите, строителен надзор, общинската администрация и ДНСК), в момента който завери е отговорен.

Липса на електронизация на архитектурната среда – архиви, както и поддържане на 3D карти за съществуващите сгради. Публично обявяване на регистрите на издадените Разрешения за строеж. Липса на карта на подземния кадастър.

България е една от страните, с най-високо ниво на смъртност и получаване на травми в резултат на пътно-транспортни произшествия.

Корупционни практики в дейността на държавните структури и предприятия – Автомагистрала ЕАД, Български ВиК холдинг ЕАД, АПИ и др.

Средносрочни политики (в болд – задължителни)

Местно самоуправление, децентрализация и финансова децентрализация

Ще въведем второ ниво на самоуправление. Ще засилим ролята и капацитета на районите за планиране.

- Ще разширим компетенциите на уредените в Закона за регионално развитие регионални съвети за развитие, които в процеса на подготовка на създаване на второто ниво на самоуправление ще съдействат на централната власт до провеждането на местните и регионалните избори през 2023 г. Те ще играят ключова роля в процеса на консултации между различните нива на управление за определянето на дейностите и публичните услуги, които ще бъдат прехвърлени на самоуправляващите се области, както и на финансовото им осигуряване.

- Ще обединим правилата, по които функционират местните и регионалните власти в нов Закон за местното и регионалното самоуправление.

Ще работим за финансова децентрализация. За целта:

- Ще променим Закона за публичните финанси, като оптимизираме и опростим средата, в която се съставят, приемат и изпълняват общинските бюджети. Ще разработим отделни правила за бюджетиране на инвестиционния процес.
- Ще извършим промени в данъчното законодателство, Закона за общинската собственост и Закона за държавната собственост, така че да има адекватно прехвърляне на правомощия към местните и регионалните власти и увеличаването на тяхната финансова автономия.
- Ще приложим принципа за финансова еквивалентност, съчетан със субсидии за общините, в които степента на икономическо развитие не позволява този принцип да бъде осъществен в пълна степен.
- Ще ограничим значително субсидиите и преразпределителните процеси в бюджета за сметка на разширяване на възможностите на общините за собствени приходи, включително чрез прилагане на принципи на споделени с централната власт данъци. **Нашата цел в това отношение е до края на мандата да бъде постигнато поетапно 30-процентно споделяне на Данъка върху доходите за физическите лица, като от 2022 г. се започне с 10% от ДДФЛ, през 2023 с 20%, както и да се търсят възможности за споделяне и на част от корпоративния данък.**
- Реформиране на данъка върху доходите на физическите лица чрез въвеждане на общински дял при запазване на общата ставка от 10%. Това е мощен данъчен лост в ръцете на общините за привличане на кадри и обезпечаване на конкуриращи се общини.
- 1 % от бюджета на всяка българска община да се харчи за дейности, изцяло определени от нейните граждани след провеждане на прозрачно допитване и електронно гласуване.
- Ще осъществим съкращения в централната администрация съобразно компетенциите и публичните услуги, прехвърлени към регионите и общините, и ще реорганизираме деконцентрираната администрация съобразно новите условия.
- Ще разширим компетенциите на областния управител и ще засилим неговата координираща роля по отношение на деконцентрираните звена на централна власт.
- Ще започнем диалог за изработване на нова карта на българските общини.

Разширяване на компетенциите на областния управител и засилване на неговата координираща роля по отношение на деконцентрираните звена на централна власт.

Планиране и преодоляване на дисбалансите между регионите

- Създаване на икономически зони/индустриални зони - ускоряване на този процес в северозападна и североизточна България и Родопите..
- Ускоряване на процеса по приключване на работата по подобряване и одобряване на Оперативна програма Региони в развитие 2021 - 2027 г.

- Насърчаване на трансграничното сътрудничество.

Общественно планиране, инвестиционно проектиране и строителство

- Законодателни изменения за модернизиране и облекчаване на административните пречки пред инвестиционния процес:
  - Отпадане на ненужни функции на главния архитект;
  - Дигитализиране на процедурите;
  - Изцяло прозрачна електронна среда на водене на документацията. Проектите ще могат да се предават само електронно, ще бъдат разглеждани електронно на случаен принцип и разрешенията ще се издават и обявяват онлайн, за максимална прозрачност и обективност. При съмнения за нарушения и/или при дефекти документацията ще е налична и достъпна за всички.
  - Електронно досие на всеки обект след въвеждането му в експлоатация. Това ще е естествено продължение на електронните проекти и разрешението за ползване. В досието ще се вписват контролните проверки на системите и инсталациите (фасадни изолации, асансьори, електрически и тръбни проводни). Тук ще се отразяват и извършените ремонти и конструктивни промени.
- Да се прекрати корупцията и лошите практики при възлагане и изпълнение на договори за обществени поръчки за проектиране и изпълнение на обществени обекти:
  - Да се ограничи използването на инструмента “строителство на инженеринг” като да се изработят критерии за определяне на случаите, при които това е допустимо;
  - Ясни и подробни задания при провеждане на архитектурни конкурси и при възлагане на обществени поръчки. Реално остойностяване на строителните работи. Ясни и подробни технически спецификации - за етап строителство, включително с конкретни изисквания качеството на строителните материали, които се влагат. Това ще позволи реален и методичен контрол върху разходите за обществените обекти.
  - Строг контрол при изпълнение на договора за обществена поръчка и гаранционната отговорност.

Благоустройство и благоприятна среда за обитаване

- Да приключи процеса по изработване на общи устройствени планове. Всички общини да имат влязъл в сила ОУП. Ще затворим всички вратички, които дават възможност влезлите в сила ОУП да не се прилагат.
- Засилване на контрола в изпълнение на строителството.
- Да се преустанови практиката за допускане и толериране на незаконно строителство.
- Да се актуализира и поддържа актуален Кадастър на подземни проводни и съоръжения с носене на отговорност от всички по веригата.
- Реално саниране на сгради, а не козметично подновяване. Необходимо е да се постига реално конструктивно укрепване.

- Повече зелена енергия в урбанизираните територии - поставяне на покривите на сградите на фотоволтаици.
- Повишаване на квалификацията на работещите в сектора строителство
- Повишаване на безопасността на обекта по време на изпълнение на СМР: Засилен контрол, санкции и осигуряване на законност;
- Ясна процедура за посочване на отговорност.

Качествена питейна вода и достъп до канализационни услуги

- Осигуряване непрекъснат достъп до питейна вода на всички граждани;
- През последните години, основно заради наличието на средства по ОПОС, големият фокус беше екологичното съответствие (канализация и пречистване). **Време е да се обърне фокус и върху сигурността на водоснабдяване – подмяна на довеждащи водопроводи, сондажи, резервоари и др.**
- Състояние на язовирите за питейна вода.

Водата като ресурс. Акцент върху:

- Няколко територии с трайни проблеми – около 250 – 300 хил. души с ежегодни режими. Примери: Севлиево, районът Плевен – Ловеч, Кюстендил
- Проблеми с качество: горнотракийска низина – проблеми с фосфати, Дунавска равнина – горен водоносен слой (нитрати и нитрити), локални проблеми с манган, желязо, други
- Локални проблеми

Управление на ВиК дружествата - деполитизиране на управлението им

- Гъвкаво управление на консумацията на електричество.
- Иновации и дигитализация – секторът е интензивен на данни и дигитализацията може да е фактор в управлението на активите и постигането на експлоатационна ефективност. **Пилотни проекти.**
- Сега имаме добър шанс секторът да се превърне в среда за създаване и развиване на високи технологии, а не само да бъде поле за прилагането им. Два са основните фактори за тази възможност: 1) наличието на активна и растяща екосистема от ИТ компании, които жадуват за възможността да прилагат т.нар. интернет на нещата(IoT), анализ на големи масиви данни (big data) и други високотехнологични решения в реална среда, и 2) обективното наличие на огромни масиви неизползвани до момента данни във ВиК отрасъла – за клиенти, активи и процеси.
- Стимулиране на служителите да предлагат „проекти за ефективност и оптимизация“.
- Възлагане на Сметна палата на одит на изпълнението на управлението в този сектор, включително ВиК Холдинг ЕАД.

Системата за гражданска регистрация

- Одит на системата ЕСГРАОН и предприемане на систематични действия

за синхронизиране и прецизиране на всички данни.

Свързаност на регионите

- Значително следва да се подобри пътната инфраструктура, която да осигури достъп до населените места и създаде предпоставки за развитие. Това може да се постигне чрез инвестиции в инфраструктурни проекти – АМ Хемус, Кулата - Видин, скоростен път Русе – Велико Търново, АМ Черно море и др.
- Планиране на специфични мерки в подкрепа на периферните и слабо населени селски райони.
- Строг контрол върху качеството на пътното строителство.
- Подобряване на маркировката и пътната сигнализация по пътищата. Одит на работата на ДА „Безопасност на движението по пътищата“.

Спешни мерки (в болд – задължителни)

10% от ДДФЛ да остава в бюджета на българските общини за 2022 г. - (чрез предстоящия прием на бюджета);

20% от ДДФЛ да остава в бюджета на българските общини за 2023 г. (чрез трайни изменения на ЗПФ, които ще се осъществяват през 2022 г.).

Месечните обезпечения и отчисления по Закона за управление на отпадъците да остават по сметка на общината, която ги е събрала и да се разходват след решение на общинския съвет.

Ускоряване на процеса по приключване на работата по подобряване и одобряване на Оперативна програма Региони в развитие 2021 - 2027 г.

Бюджет за реализиране на политиките и мерките

Държавен бюджет

Общински бюджети

Програма за развитие на регионите 2021 – 2027

Трансгранични програми за сътрудничество